

ETU- Nautatautiryhmä 11.01.2011

Laatija: Tuomas Herva, Heidi Härtel, Minna Kujala, Riikka Lasonen, Vesa Rainio, Olli Ruoho

3 TOIMENPITEET JA TOIMINTAOHJEET ONGELMATILALLA

Tarttuva sorkkasairaus on monisyinen ongelma, jonka syntyyn vaikuttavat ympäristö, ruokinta- ja hoitokäytännöt sekä tilalla olevat taudinaiheuttajat.

3.1 EPIDEMIATILANTEESSA VÄLITTÖMÄSTI TEHTÄVÄT TOIMENPITEET

- I. SAIRAIDEN HOITO Kts. hoito-ohje/lääkitseminen.
- II. SAIRAIDEN ERISTÄMINEN Sorkkavälin ajotulehduksen taudinpurkauksessa sairastuneiden välitön eristäminen vähentää tautipainetta ja on siksi syytä toteuttaa, jos suinkin mahdollista. Eläin olisi pidettävä eristyksissä koko antibioottilääkityksen ajan. Muissa tarttuvissa sorkkasairauksissa tartunta on yleensä niin laajalle levinnyt, että kaikkia tartunnan saaneita ei pystytä tunnistamaan.
- III. SORKKIEN PITÄMINEN PUHTAANA on avaintavoite. Puhdistuksen ja kuivituksen parantaminen makuu- ja kävelyalustalla on syytä käynnistää välittömästi ongelmien ilmetessä. Kuivituksessa tärkeämpää on kuivikkeen puhtaus kuin kuivikemäärä – kuivituskertoja siis on lisättävä.
- IV. SORKKAKYLVYT tai sorkkien puhdistus ja desinfiointi muulla keinoin on syytä käynnistää mahdollisimman pikaisesti. Katso erillinen ohje ”Sorkkakylvyt”.

3.2 TARTTUVIEN SORKKASAIRAUKSIEN VASTUSTAMINEN JATKOSSA

3.2.1 Vastustuskyvyn parantaminen

- I. Sorkkavälin ja muun sorkka-alueen ihon kunto on tarttuvissa sorkkaseudun ihon sairauksissa ratkaiseva vastustuskykyyn vaikuttava tekijä. Ihoon ei saisi tarttua syövyttävää likaa (lanta ja virtsa, kostunut turve) eikä se saisi rikkoutua. Sorkkaväliä vaurioittavat lattiarakenteet on kartoitettava ja korjattava sekä kävelyalusta pidettävä mahdollisimman puhtaana. Tarvittaessa jalkoja voidaan pestä esim. painepesurilla pienellä paineella.
- II. Sorkkavälin ihotulehdus vaurioittaa sorkkavälin ihoa. Jos tästä seuraa ihon puhkeaminen, tartuntatie sorkkavälin ajotulehdukselle on avoinna. Sorkkavälin ihotulehdus on tutkimuksissa todettu sorkkavälin ajotulehdukselle altistavaksi sairaudeksi. Tästä syystä sorkkavälin ihotulehdus kannattaa hoitaa ajoissa.

- III. Säännöllinen sorkkahoito useita kertoja vuodessa on avainasemassa etenkin kantasyöpymän hallinnassa. Kantasyöpymä puolestaan on sorkkavälin ihotulehduksen riskitekijä.

3.2.2 Tartuntapaineen vähentäminen – tartuntaketjun katkaiseminen

- I. Sorkat pyritään pitämään puhtaina ja kuivina. Kaikki, mikä parantaa eläinten alustan puhtautta, vähentää tarttuvien sorkkatulehdusten leviämistä. Puhdistusta ja kuivitusta lisätään – kuivikkeen määrää ei niinkään ole keskeistä lisätä kuin sen vaihtuvuutta. Pihatoiden avokourun raappojen käyttötiheyttä on usein syytä lisätä pysyvästi (noin tiheyteen kerran tunnissa). Puhtaita ja kuivia oloja edistäviä asioita ovat riittävä pinta-ala, toimiva ilmanvaihto ja kuitupitoinen rehu. Vuotavat juomapaikat aiheuttavat usein sorkkaterveyttä vaarantavia kosteita alueita navettaan. Juomalaitteet tulisi pitää kunnossa ja niiden sijoituspaikat viemäroidä esimerkiksi rakolattiarakenteella.
- II. Sorkkavälin ajotulehdukseen sairastuneet on syytä eristää sekä hoitaa välittömästi ja pitää eristettyinä antibioottihoidon ajan.
- III. Sorkka-alueen ihotulehduksen hoito on syytä tehdä koko karjalle (tai eläinryhmälle) samalla kertaa, jotta hoitamattomat eläimet eivät uudelleen tartuta hoidettuja.

3.3 PITKÄNTÄHTÄIMEN TOIMENPITEET

- I. Rakolattioiden päällä kulkeva raappa tai puhdistusrobotti on investointi, joka saattaa ratkaisevasti parantaa hygieniaa.
- II. Sorkkakylpy on lähes välttämätön sorkka-alueen ihotulehdusta kantavassa karjassa.
- III. Paranna eläinten makuumukavuutta (hyvä alusta ja riittävän väljät liikkeet mahdollistavat parsirakenteet). Runsas makaaminen antaa sorkille aikaa kuivua ja vähentää siten ihon hautumista ja bakteerien elinmahdollisuuksia. Sivutuotteena saadaan parempi maitotuotos ja myös aineenvaihdunnallisten sorkkasairauksien väheneminen.
- IV. Huomioi eläinkaupassa tartuntavaara (Katso ohje ”Tarttuvien sorkkasairauksien hallinta eläinkaupassa” http://www.ett.fi/ohjeet_ja_lomakkeet/elainkauppa). Uutta eläinainesta saa turvallisimmin keinosiemennystä ja tarvittaessa alkionsiirtoja käyttämällä. Ajoissa tehtyjen alkionsiirtojen avulla on mahdollista saada emolehmäkarjaan myös sonneja, jotka eivät ole oman karjan eläimille sukua.

3.4 SEURANTA

- I. Laadi karjaan säännöllinen ontumisseuranta ja ohjeet, mitä ontuville tehdään. Seurannasta on paras pitää kirjaa – silloin on mahdollista havaita muutoksia ja nähdä, että seuranta on tehty.
- II. Huolehdi, että karjassa tehdään säännöllisesti sorkkahoito, josta tehdään myös sorkkahoitoraportit. Raporttien tiedot kirjataan edelleen valtakunnalliseen järjestelmään.
- III. Seuraa Nasevasta karjan sorkkaterveystilannetta edellä mainittujen raporttien, eläinlääkärin hoitotietojen sekä poistotietojen avulla.